

بررسی تطبیقی مؤلفه‌های امنیت پایدار شهری در مناطق مرزنشین (مورد پژوهی: شهرهای مریوان ایران و کلار اقلیم کردستان عراق)^۱

چکیده

وجود امنیت در محیط‌های شهری یکی از الزامات اساسی کیفیت زندگی محسوب می‌شود. امروزه با توجه به گسترده‌گی شهرنشینی و رواج ناامنی‌ها در شهرها، مطالعه‌ی موضوع امنیت در ابعاد مختلف و ارائه‌ی راهکارهایی در جهت ارتقاء آن در شهرها به‌ویژه مناطق مرزنشین ضرورت یافته است. بنابراین، یکی از دغدغه‌های اصلی حکومت‌ها به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، تأمین امنیت در مناطق مرزنشین می‌باشد. در این راستا، پژوهش حاضر با هدف شناسایی وضعیت مؤلفه‌های امنیت پایدار شهری با تأکید بر شهرهای مرزی مریوان ایران و کلار اقلیم کردستان عراق نگارش شده است. روش پژوهش در مطالعه‌ی حاضر کمی-کیفی با ماهیت کاربردی-توسعه‌ای بوده که به‌منظور جمع‌آوری اطلاعات از روش میدانی-پرسشگری (پیمایشی) استفاده شده است. در راستای تجزیه و تحلیل اطلاعات تحقیق نیز با توجه به رویکرد توصیفی-تحلیلی از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار Amos استفاده گردیده است. همچنین جامعه‌ی آماری تحقیق شامل شهروندان شهرهای مریوان و کلار بوده که بر مبنای فرمول کوکران ۳۸۳ نفر به‌عنوان حجم نمونه برای هر کدام از شهرها تعیین شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که میزان تحقق‌پذیری ابعاد امنیت پایدار یعنی امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست‌محیطی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده بر اساس مدل ساختاری در شهر کلار به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۵۱، ۰/۶۴، ۰/۴۷ و ۰/۳۹ و در شهر مریوان به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۴۶ و ۰/۳۱ بوده است. نتایج نیز حاکی از آن است که ابعاد امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده در شهر مریوان و ابعاد امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده در شهر کلار دارای وضعیت نامطلوبی هستند. بنابراین تنها تفاوت این دو شهر در وضعیت نامطلوب مؤلفه‌های امنیت اقتصادی در شهر مریوان و وضعیت مطلوب آنها در شهر کلار بوده است.

واژگان کلیدی: امنیت، امنیت پایدار، مناطق مرزی، شهر مریوان، شهر کلار.

۱ - مقاله‌ی حاضر مستخرج از رساله‌ی دکتری تحت عنوان بررسی تطبیقی شاخص‌های زیست‌پذیری و توسعه‌ی پایدار در شهرهای مرزی (مطالعه موردی: شهرهای مریوان و کلار) با همکاری نویسندگان می‌باشد.

بیان مسئله:

برقراری امنیت در شهرها به عنوان بستر اساسی برای ایجاد ارتباطات اجتماعی و ارائه‌ی خدمات عمومی و برخورداری شهروندان از امنیت در ابعاد اقتصادی، فرهنگی، کالبدی، اجتماعی و در نتیجه ایجاد شهری پایدار می‌باشد. بی‌تردید نمی‌توان بدون توجه به امنیت شرایط توسعه‌ی مناسب و پایدار شهری را فراهم ساخت. بنابراین افزایش امنیت در شهرها و ایجاد فضاهای امن که شهروندان در آن حضور یابند و مقدمات توسعه‌ی اقتصادی و اجتماعی فراهم گردد، ضروری می‌باشد.

از طرفی دستیابی به رفاه یکی از شاخص‌های اصلی زندگی و همچنین از اهداف اساسی سیاست‌های عمومی تلقی می‌گردد (OECD, 2013:1). همچنین رفاه یکی از مؤلفه‌های اصلی پایداری (Cloutier and Pfeiffer, 2015:318) و یک شاخص ذهنی از زیست‌پذیری در شهرها است (Okulicz-Kozaryn and Valente, 2019:198). برای ارزیابی رفاه، توسعه‌ی شهری و زیست‌پذیری در داخل شهرها، محققان اغلب از شاخص‌های ذهنی (شاخص‌هایی همچون اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و کالبدی- زیست‌محیطی) استفاده می‌کنند که ارتباط مستقیم با زندگی شهری دارد (Ma et al, 2018:230). در این بین، ایمنی و امنیت از ارکان مهم و پیش‌نیاز توسعه‌ی پایدار جوامع و زیست‌پذیری در ابعاد مختلف محسوب می‌گردد و اکثر صاحب‌نظران بر این موضوع تأکید داشته‌اند (Van de berg, 2007:132). به‌طور کلی می‌توان عنوان کرد که

امنیت مقوله‌ای کلی و عمومی است و پرداختن به آن لازمی رفع هرگونه تهدید بالقوه و بالفعلی است تا انسان بتواند با آرامش خاطر به دیگر وجوه زندگی خویش بپردازد (عباس‌زاده فتح‌آبادی و سبزی، ۱۳۹۴:۷۴۲). در این راستا، تغییر و تحول مفهوم امنیت به امنیت پایدار با دیدگاهی جامع و تأکید بر ابعاد مختلف کالبدی، زیست‌محیطی و انسانی ضروری بوده است (Weisburd et al, 2016:34). بنابراین، بررسی امنیت پایدار شهرها که با مسائل و مشکلات عدیده‌ای مواجه هستند و برنامه‌ریزی استراتژیک در راستای ارتقاء امنیت و زیست‌پذیری آنها ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است؛ به‌ویژه شهرهای مناطق مرزی که عدم تحقق شاخص‌های امنیت در این شهرها، معضلات متعددی همچون بی‌تعدالی و توسعه نیافتگی را به همراه خواهد داشت که پیامد آن مهاجرت از این مناطق و شکل‌گیری ناهنجاری‌های گسترده در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و ... است. در این راستا، با توجه به اهمیت توسعه‌یافتگی مناطق مرزی و تحقق شاخص‌های امنیت در این شهرها، هدف از پژوهش حاضر بررسی تطبیقی تحقق‌پذیری شاخص‌های امنیت پایدار، در شهرهای مریوان ایران و کلار اقلیم کردستان عراق است تا ضمن بررسی و برنامه‌ریزی به‌منظور شکوفاسازی این مناطق از منظر شاخص‌های امنیت و توسعه‌ی پایدار، مقدمات توسعه‌ی سایر مناطق کشور فراهم آید. به‌طور کلی شهرهای مریوان و کلار از نقاط حساس و استراتژیک کشورهای ایران و عراق به حساب می‌آیند. این شهرها علاوه بر تأثیرپذیری از شرایط و ویژگی‌های مربوط به

کل کشور، متأثر از مسائل و ویژگی‌های خاص آن سوی مرزها نیز هستند. ویژگی‌هایی نظیر دوری از مرکز، انزوای جغرافیایی، خلأهای مرزی، توزیع جغرافیایی عوارض و پدیده‌ها، میزان و نوع منابع و امکانات، نحوه‌ی استقرار و چگونگی به‌کارگیری تجهیزات، امنیت پایدار این شهرهای مرزی را تحت تأثیر قرار داده است. از طرفی با توجه به سکونت قوم کرد و اقلیت‌های مذهبی در این شهرهای مرزی و همچنین فضای بی‌نظم محیط امنیتی و پیرامونی، توجه به تهدیدات مرزی یک دغدغه جدی برای این دو شهر و به تبع آن کشورهای ایران و عراق محسوب می‌شود. با توجه به مطالب ارائه‌شده و هدف پژوهش، پاسخگویی به سؤال زیر اساس کار پژوهش حاضر است:

وضعیت مؤلفه‌های امنیت پایدار در شهرهای مرزی مریوان و کلار به چه صورتی است؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق:

در سال‌های اخیر مطالعات متعددی امنیت شهرهای مرزی را مورد بحث و بررسی قرار داده‌اند که در ادامه به برخی از این مطالعات و پژوهش‌ها اشاره می‌گردد. ثنائی‌پور و زیودار (۱۴۰۰)، در پژوهشی تحت عنوان راهبردهای تأمین امنیت ملی پایدار در مناطق مرزی کشور با رویکرد سیاست‌های کلی به این نتایج دست یافته‌اند که توسعه‌ی کارآفرینی می‌تواند به‌عنوان راهبردی کارا و اثربخش در تأمین امنیت مناطق مرزی محسوب شود؛ به‌گونه‌ای که هم برای ساکنین این مناطق و هم برای حکومت‌ها، رابطه‌ی برد-برد ایجاد می‌نماید. کارآفرینی علاوه بر ایجاد مزیت‌های متعدد

اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی، می‌تواند به افزایش امید و پویایی، شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و قابلیت‌های ساکنین مناطق مرزی منجر شود. حمیدی و همکاران (۱۳۹۸)، در پژوهش خود تحت عنوان برنامه‌ریزی راهبردی امنیت پایدار در منطقه‌ی مرزی رود ارس بیان داشته‌اند که در شرایط حساس کنونی مهم‌ترین عناصر تهدید امنیت پایدار در سکونتگاه‌های پیرامونی رود ارس از سه عامل «قومیت»، «فقر و محرومیت» و «مدیریت نامطلوب» نشأت می‌گیرد. این عوامل می‌تواند در بلندمدت با ایجاد شکاف راهبردی و فضایی، به تضعیف حاکمیت سیاسی و تمامیت ارضی انجامیده و در کوتاه‌مدت با بروز واگرایی، امنیت پایدار این مناطق را با چالش مواجه سازد. جلوگیری از تبدیل ضعف‌های موجود به تهدید و در نهایت بحران، نیازمند انسجام‌بخشی به برنامه‌ریزی و برنامه‌های توسعه‌ای و مدیریتی در کنار تقویت نقاط قوت و فرصت‌های منطقه‌ی مرزی ارس است. موسوی و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهش خود به اولویت‌بندی شاخص‌های امنیت پایدار در مناطق مرزی استان خراسان رضوی پرداخته‌اند. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که مؤلفه‌های امنیت اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی، سیاسی و نظامی به ترتیب بیشترین نقش را در شکل‌گیری امنیت پایدار مناطق مرزی دارا هستند. همچنین ساچ-پینسلی^۱ (۲۰۱۹)، در پژوهش خود به سنجش امنیت در محیط‌های ساخته‌شده و ارزیابی آسیب‌پذیری شهری در مقیاس انسانی پرداخته است. در این تحقیق هدف علاوه بر سنجش کالبدی و

Adkisson, 2000:48). این مناطق به دلیل ویژگی‌های جغرافیایی و دوری از مرکز و کانون قدرت اقتصادی و سیاسی، انزوای کارکردی، دوگانگی سیستمی (زرقانی و بخشی، ۱۳۹۵:۱۲۹۳)، ناپایداری سکونت و جابه‌جایی مداوم جمعیت، تبادل‌های غیرقانونی مرزی، تفاوت‌های فرهنگی، قومی و مذهبی با مناطق داخلی کشور و تهدیدهای خارجی با چالش‌های متعدد امنیتی روبه‌رو هستند (Vogel, 2004:4). بنابراین، ایجاد امنیت در مناطق مرزی چالش همیشگی حکومت‌ها بوده و چاره‌اندیشی برای رفع مسائل این مناطق و تحقق‌پذیری امنیت و توسعه‌ی پایدار ضرورتی انکارناپذیر است (Sedra, 2016:114). بدین منظور بایستی ابتدا به تعریف و ارائه‌ی شاخص‌های امنیت پرداخت. در راستای مفهوم امنیت، صاحب‌نظران تعاریف مختلفی ارائه داده‌اند. ایان بلانی^۳ امنیت را رهایی نسبی از جنگ تعریف کرده است. این صاحب‌نظر، امنیت را در رابطه با جنگ تعریف کرده که این تعریف در شرایط امروزی دارای اما و اگرهای جدی می‌باشد. لورن مارتین^۴ در خصوص تعریف امنیت می‌گوید که: "امنیت عبارت از تضمین رفاه آتی می‌باشد". این تعریف اگرچه بر مبنای یک نگرش وسیع‌تری از امنیت صورت گرفته اما اینکه آیا امنیت به خودی خود بتواند باعث تضمین رفاه گردد، جای سؤال است. اما در این امر شکی وجود ندارد که امنیت از لازمه‌های رفاه است. جان بی مورز^۵ می‌گوید

فیزیکی امنیت بر مبنای رویکردهای کمی، ارائه‌ی الگوی کیفی در راستای ارزیابی امنیت شهری بر مبنای درک انسانی و همچنین برنامه‌ریزی در راستای آن بر مبنای شاخص رتبه‌بندی امنیتی^۱ است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که بهره‌مندی از رویکردهای کمی-کیفی به‌عنوان الگوی قابل قبول تحقق امنیت محسوب می‌گردد. یو^۲ و همکاران (۲۰۱۸)، نیز در پژوهشی تحت عنوان اهداف سکونتگاه‌های مرزی و عوامل تعیین‌کننده در جذب جمعیت شناور این مناطق در شهرهای چین بیان داشته‌اند که دولت‌های محلی در این مناطق برای توسعه‌ی امنیت و رونق شهرهای مرزی بایستی به جذب و استقرار این جمعیت با برنامه‌ریزی استراتژیک نائل آیند.

بررسی پیشینه‌ی پژوهشی نشان می‌دهد که امنیت پایدار در ابعاد سیاسی و اقتصادی در مطالعات گذشته مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. با این حال توجه به سایر مؤلفه‌ی امنیت پایدار همچون امنیت کالبدی، امنیت فردی-اجتماعی و تأکید بر مدیریت حمایت‌کننده، خلأ پژوهش‌های گذشته و نوآوری پژوهش حاضر محسوب می‌گردد. همچنین در این پژوهش دو شهر مریوان و کلار با حاکمیت سیاسی متفاوت در دو کشور همسایه یعنی ایران و عراق مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

به‌طور کلی می‌توان گفت که منطقه‌ی مرزی به‌عنوان یک ناحیه و سیستمی که در آنجا، قلمروهای تحت حکومت دو یا چند کشور به هم می‌رسند و یا تداخل پیدا می‌کنند، تعریف شده است (Peach and

3 - Ian Bellany
4 - Iurene Martin
5 - John E. Morrz

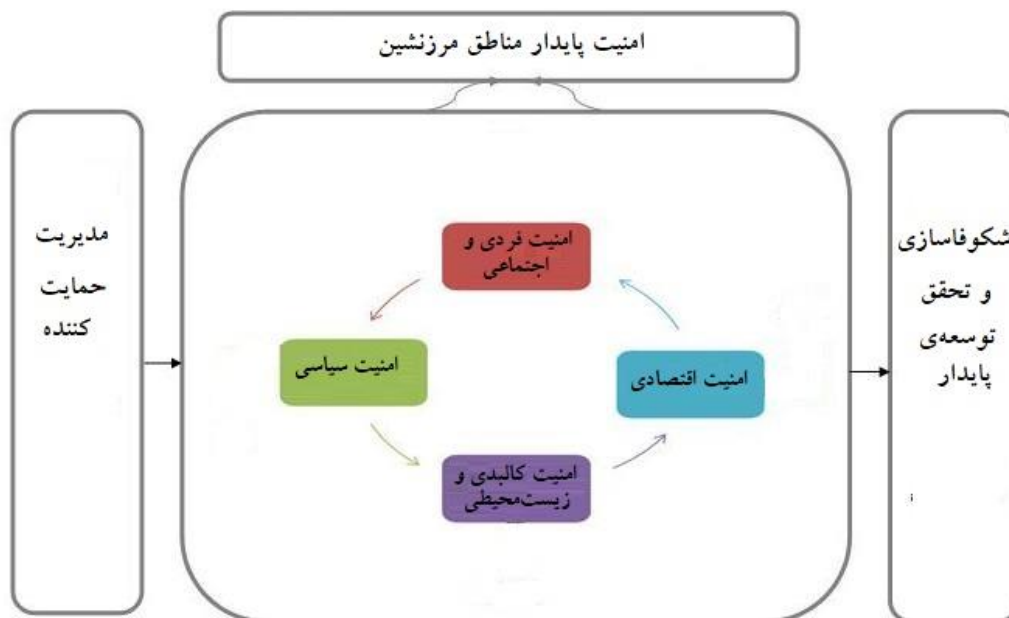
1 - Security Rating Index (SRI)
2 - You

که امنیت عبارت از رهایی نسبی از تهدیدات زیان- بخش می‌باشد. همچنین به عقیده‌ی آرنولد و لفرز^۱ امنیت در معنای عینی آن فقدان تهدید نسبت به ارزش‌های کسب‌شده و در معنای ذهنی آن عبارت از فقدان هراس از اینکه ارزش‌های مزبور مورد حمله قرار گیرد (زادولی خواجه، ۲۴:۱۳۹۷). در تعریفی دیگر امنیت به معنای امنیت خاطر شهروندان از مال، جان و ... بیان شده که خود نشانگر سازمان‌یافتگی، قانونمندی و با ثبات بودن جامعه است (لطفی و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۶-۳۹). همچنین در پژوهش‌های معاصر امنیت در قالب ابعاد مختلف امنیت اجتماعی، کالبدی، اقتصادی، سیاسی و ... تعریف شده است (Isa et al, 2016: 3809). با بررسی دیدگاه‌های ارائه‌شده می‌توان عنوان کرد که سیر تحول مفهومی امنیت از نگاه تک‌بعدی به چندبعدی و دربرگیرنده‌ی ابعاد توسعه‌ی پایدار بوده است. بنابراین، ضرورت پرداختن به موضوع امنیت از آن جایی مهم می‌نماید که وابستگی متقابل میان امنیت و توسعه، اجتناب‌ناپذیر است. مفاهیم توسعه و امنیت و تعریف رابطه‌ی بین آنها ما را به این نتیجه می‌رساند که:

۱. توسعه، مولد امنیت است؛ بنابراین عقب‌ماندگی یک کشور در مسائل اقتصادی، اجتماعی فرهنگی و فناوری، باعث افزایش ضریب آسیب‌پذیری کشور و در شرایطی منجر به تهدید امنیت ملی می‌شود. ضمن این که توسعه و افزایش قدرت ملی یک کشور، مقدمه‌ی تأمین امنیت ملی آن خواهد بود.

۲. امنیت، بسترساز توسعه است؛ بدین معنا که توسعه تنها در بستر امنیت، شکل می‌گیرد (زادولی خواجه، ۲۷:۱۳۹۷ به نقل از مؤمن‌زاده، ۲۷:۱۳۸۶).

از این‌رو امنیت مفهومی چندبعدی و جامع در ابعاد اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، کالبدی و زیست‌محیطی و همسو با رویکرد توسعه‌ی پایدار محسوب می‌شود (Solarte et al, 2020:1183). بنابراین در راستای تحقق امنیت و توسعه‌ی پایدار وجود رویکرد مدیریتی جامع، واحد و همه‌جانبه‌نگر؛ به‌ویژه در مناطق مرزی که با مسائل و مشکلات عدیده‌ای مواجه هستند، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

شکل (۱): مدل مفهومی امنیت پایدار شهری

روش‌شناسی تحقیق:

روش پژوهش در مطالعه‌ی حاضر کمی-کیفی با ماهیت کاربردی-توسعه‌ای بوده که به منظور جمع‌آوری اطلاعات از روش میدانی-پرسشگری (پیمایشی) استفاده شده است. با توجه به هدف پژوهش یعنی بررسی تطبیقی امنیت پایدار در شهرهای مرزی مریوان و کلار اقلیم کردستان عراق، ابتدا با استفاده از روش اسنادی، عوامل تبیین‌کننده‌ی امنیت پایدار شهری شناسایی و سپس از طریق پرسشگری نظرسنجی از شهروندان شهرهای مریوان و کلار اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری گردیده است. در راستای تجزیه و تحلیل اطلاعات تحقیق نیز با توجه به رویکرد توصیفی-تحلیلی از مدل‌سازی معادلات ساختاری در نرم‌افزار Amos استفاده گردیده است. قابل ذکر است جامعه‌ی آماری پژوهش شامل

شهروندان شهرهای مریوان و کلار بوده که حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران ۳۸۳ نفر برای هر شهر محاسبه شده و نحوه‌ی دسترسی به آنها بر اساس الگوی تصادفی ساده است (قابل ذکر است که پرسشنامه‌ها با حضور نویسندگان تکمیل گردیده است). عوامل/متغیرهای استخراج‌شده به منظور تحلیل اطلاعات به شرح جدول شماره ۱ می‌باشد. همچنین قابل ذکر است که از نظر زمانی پژوهش حاضر در زمستان ۱۴۰۰ و بهار ۱۴۰۱ و از نظر مکانی در شهرهای مریوان و کلار انجام گرفته است.

از طرفی در پژوهش حاضر به منظور سنجش اعتبار درونی ابتدا از روش اعتبار محتوا برای افزایش اعتبار پرسشنامه استفاده شده است. در این راستا با استفاده از مقیاس‌های آزمون شده در پژوهش‌های مربوط به امنیت و نظرخواهی از اساتید و کارشناسان متخصص

در این زمینه گام اول برداشته شد. سپس پرسشنامه‌ی تدوین شده طی دو مرحله‌ی مقدماتی و نهایی تکمیل گردید و با بررسی پاسخ‌های به دست آمده از ۳۰ پرسشنامه‌ی مقدماتی (برای هر کدام از شهرها) و انجام محاسبات آماری لازم، پرسشنامه نهایی تدوین شد. همچنین جهت تحلیل و بررسی میزان صحت سؤالات پرسشنامه و سنجش سطح مناسبت ابزار

تحلیل، با استفاده از روش تحلیل قابلیت اطمینان، ضرایب آلفای تمامی سؤالات محاسبه گردیده است. بر اساس محاسبات صورت گرفته ضرایب آلفای تمامی سؤالات پرسشنامه بزرگتر از ۰/۶ و همچنین ضریب کل آلفا برای شهر مریوان ۰/۷۳۶ و برای شهر کلار ۰/۷۱۱ بوده است.

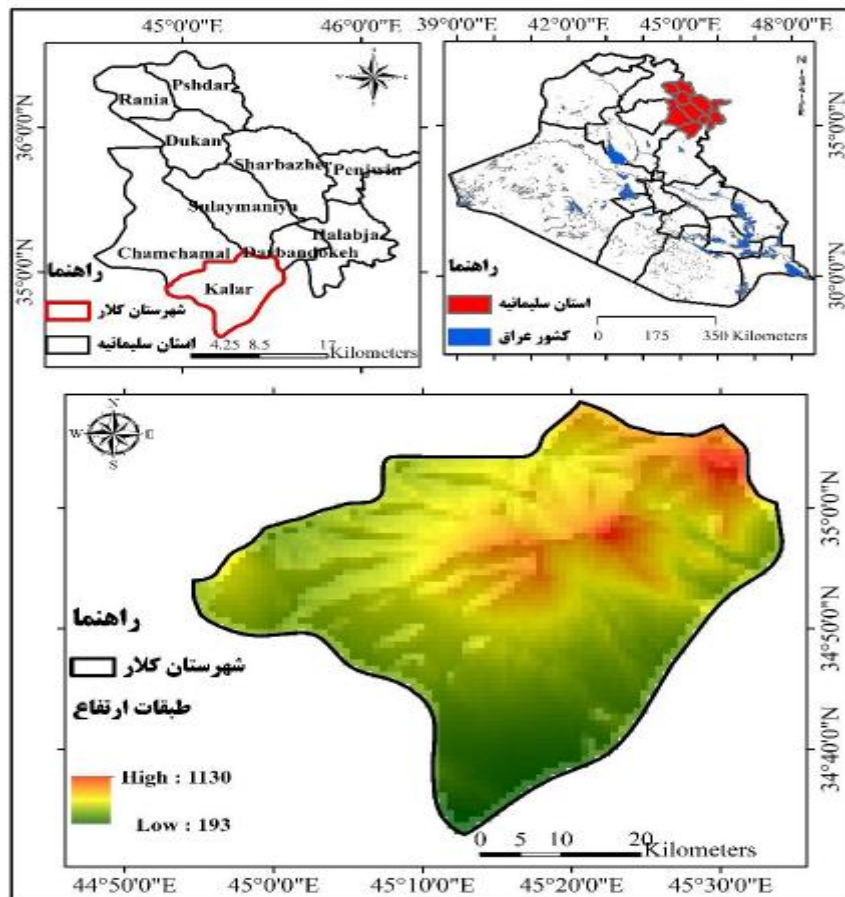
جدول (۱): شاخص‌های تبیین کننده‌ی امنیت پایدار شهری و کدبندی آنها

منابع	گویه‌ها	امنیت پایدار SS
(Solarte et al, 2020)	احساس آرامش روحی و روانی در فضاهای شهر ISS1، امنیت شبانه در شهر (امنیت منازل، خیابان‌ها و فضاهای عمومی) ISS2، امنیت وسایل نقلیه‌ی پارک شده در خیابان ISS3، عملکرد پلیس در برقراری نظم و امنیت و همچنین اجرای مناسب قوانین برای جلوگیری از وقوع جرم ISS4، میزان حس تعلق مکانی در ساکنین و مشارکت در راستای مقابله با انواع مسائل در حوزه‌ی شهر ISS5، امنیت تردد پیاده‌ی زنان و دختران در طی شبانه‌روز ISS6.	امنیت فردی و اجتماعی ISS
(Shamsuddin, 2020)	عدم آلودگی زیست محیطی همچون صوتی، هوا و آب در شهر EPS1، رعایت ماتریس‌های ظرفیت، مطلوبیت و سازگاری در برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهر با تأکید بر کاربری‌های حیاتی و حساس EPS2، دسترسی مناسب به فضاهای باز و اسکان موقت در شرایط بحرانی EPS3، دسترسی به مسکن ایمن و بادوام EPS4، روشنایی مناسب معابر و کوچه‌ها EPS5.	امنیت کالبدی- زیست محیطی EPS
(نگارندگان، ۱۴۰۱).	دسترسی عادلانه به فرصت‌های شغلی متنوع در شهر ES1، دسترسی به درآمد پایدار و مطمئن ES2، حمایت ارگان‌های مسئول از اقشار کم‌درآمد ES3.	امنیت اقتصادی ES
(Bigo, 2002)	عدم وجود درگیری و منازعات قومی با آن سوی مرز PS1، عدم وجود تهدیدات نظامی PS2، عدم تردد مهاجرین غیرقانونی، گروه‌های معاند و قاچاقچیان PS3.	امنیت سیاسی PS
(Darkwah et al, 2018)	ارائه‌ی آموزش‌های لازم جهت مقابله با انواع بحران‌ها به شهروندان SM1، بهره‌مندی از سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری و هدایت کننده برای ارائه‌ی راهبردهای آمادگی و مواجهه در برابر بحران SM2، ارتباطات میان سازمانی به منظور مشارکت حداکثری سازمان‌های مرتبط در فاز پیشگیری از آثار و نتایج بحران‌ها SM3، وجود بیمارستان‌های مجهز و دسترسی به آنها در حداقل زمان ممکن SM4، ایجاد پایگاه‌های ارتباطی بین مردم و سازمان‌های پاسخگو جهت تسریع در کیفیت پاسخگویی به نیازهای مردم SM5.	مدیریت حمایت کننده SM

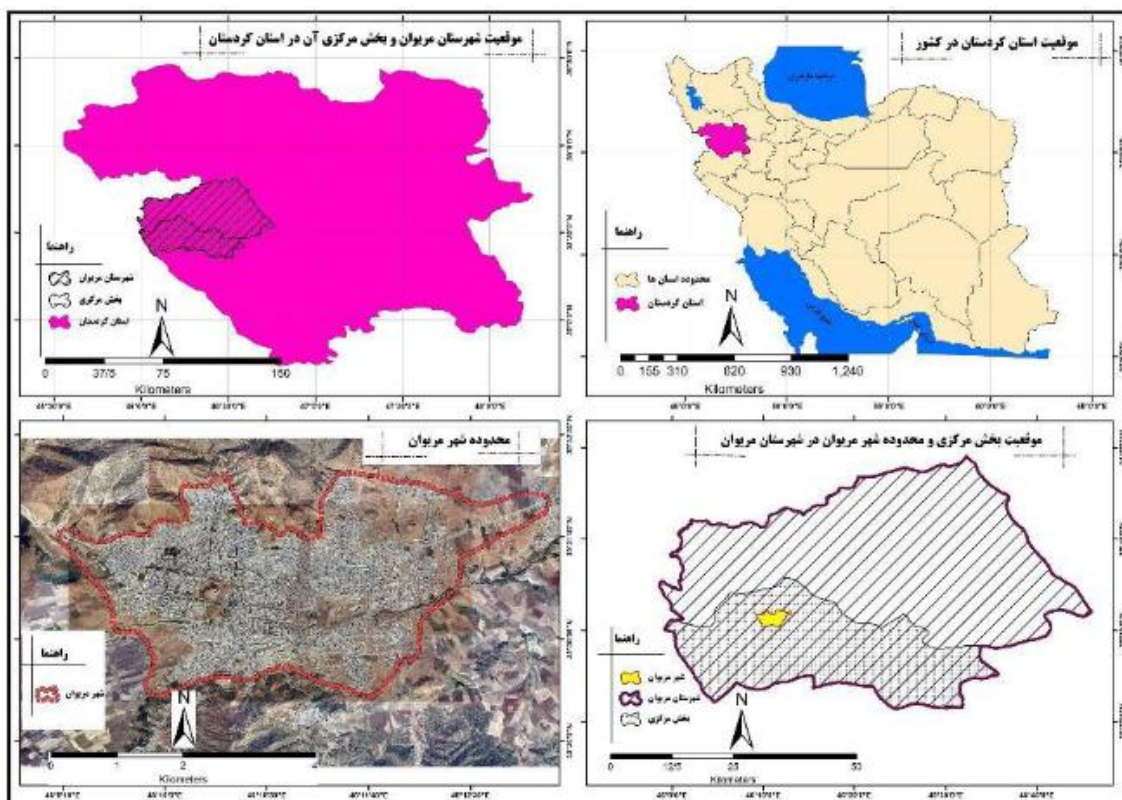
معرفی قلمرو مورد مطالعه:

در پژوهش حاضر به بررسی شهرهای مریوان ایران و کلار اقلیم کردستان عراق پرداخته شده است. شهر مریوان یکی از شهرهای استان کردستان می باشد که در غرب ایران و در مختصات جغرافیایی ۴۶ درجه و ۱۰ دقیقه و ۳۰ ثانیه طول شرقی و ۳۵ درجه و ۳۱ دقیقه و ۱۵ ثانیه عرض شمالی قرار دارد. این شهر در ارتفاع ۱۳۹۸ متری از سطح قرار داشته و مساحت آن بالغ بر ۸۱۰ هکتار و جمعیت آن بر مبنای سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، ۱۵۱۱۸۸ نفر بوده است. کلار نیز شهری در اقلیم کردستان عراق بر کنار رود

سیروان (دیاله) می باشد. این شهر در بخش مرکزی شهرستان کلار استان سلیمانیه واقع شده است. این شهر روبه روی شهر قصر شیرین ایران واقع شده و در جنوب آن شهر کفری واقع است. همچنین این شهر در مختصات جغرافیایی ۴۵ درجه و ۱۷ دقیقه و ۲۱ ثانیه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۳۶ دقیقه و ۲۰ ثانیه عرض شمالی و در ارتفاع ۸۸۲ متری از سطح قرار دارد. جمعیت این شهر بر اساس آمار و سرشماری سال ۲۰۱۹، ۲۵۰۶۴۴ نفر و مساحت آن ۲۰۳ هکتار بوده است (صالح حسین، ۱۳۹۹: ۷۱).

شکل (۲): موقعیت جغرافیایی شهر کلار

شکل (۳): موقعیت جغرافیایی شهر مریوان

یافته‌ها و تجزیه و تحلیل:

یافته‌های توصیفی:

همانطور که بیان گردید، جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر شامل شهروندان شهرهای مریوان و کلار بوده (افراد بالای ۱۸ سال)، که حجم نمونه بر مبنای فرمول کوکران ۳۸۳ نفر برای هر شهر محاسبه شده و نحوه‌ی دسترسی به آنها بر اساس الگوی تصادفی ساده است.

در جدول ۲ و ۳ ویژگی‌های حجم نمونه‌ی آماری پژوهش ارائه شده است.

نتایج حاصل از بررسی نمونه‌ی آماری شهر مریوان نشان می‌دهد که بین پرسش شوندگان ۶۶ درصد مرد بوده‌اند. همچنین بیشترین حجم نمونه‌ی آماری در گروه سنی ۳۹-۳۰ سال با ۳۹ درصد و مدرک کارشناسی با ۴۹ درصد قرار داشته‌اند.

جدول (۲): ویژگی‌های نمونه‌ی آماری پژوهش (شهر مریوان)

جنسیت	تعداد	سن	تعداد	تحصیلات	تعداد
مرد	۲۵۴	۱۹-۲۹	۹۷	زیر دیپلم	۵۹
		۳۰-۳۹	۱۵۱	دیپلم و فوق دیپلم	۱۰۲
زن	۱۲۹	۴۰-۴۹	۸۲	کارشناسی	۱۸۸
		۵۰ سال و	۵۳	کارشناسی ارشد	۲۷

۷	دکتری		بالا		
---	-------	--	------	--	--

بررسی نمونه‌ی آماری در شهر کلار نیز نشان می‌دهد که بیشترین پرسش شونده‌گان در بین مردان با ۸۴ درصد، گروه سنی ۴۰-۴۹ سال با ۲۷ درصد و مدرک دیپلم و فوق دیپلم با ۳۹ درصد قرار داشته‌اند.

جدول (۳): ویژگی‌های نمونه‌ی آماری پژوهش (شهر کلار)

جنسیت	تعداد	سن	تعداد	تحصیلات	تعداد
مرد	۳۲۲	۱۹-۲۹	۹۹	زیر دیپلم	۸۴
		۳۰-۳۹	۱۰۲	دیپلم و فوق دیپلم	۱۵۱
زن	۶۱	۴۰-۴۹	۱۰۶	کارشناسی	۱۲۵
		۵۰ سال و بالا	۷۶	کارشناسی ارشد	۱۹
				دکتری	۴

یافته‌های استنباطی:

مطلوبیت متغیرهای امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست‌محیطی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده به‌عنوان متغیر مستقل بر تحقق امنیت پایدار در شهرهای مریوان و کلار به‌عنوان متغیر وابسته بوده که برای ورود به بحث کلی و نهایی ابتدا مورد آزمون جداگانه قرار گرفته است.

به‌منظور شناسایی مؤلفه‌های تبیین‌کننده‌ی امنیت پایدار در شهرهای مرزی مریوان و کلار از نرم‌افزار مدل-سازی معادلات ساختاری AMOS گرافیک استفاده شده است. برای این منظور ابتدا ارتباط ساختاری جزئی برای این رابطه و سپس صورت کلی و نهایی آن مورد بررسی قرار می‌گیرد. ارتباط ساختاری جزئی یا درونی به ارزیابی ارتباط ساختاری ناشی از میزان

جدول (۲): تحلیل پایایی تبیینی متغیر مستقل و وابسته در مدل‌سازی معادلات ساختاری

متغیرها	CR ^۲	AVE ^۲	CA ^۱	SSK	ISS	EPS	ES	PS	SM
امنیت پایدار کلار (SSK)	۰/۷۳	۰/۶۱۹	۰/۸۳	۰/۸۱۷	-	-	-	-	-
امنیت فردی و اجتماعی (ISS)	۰/۷۵	۰/۶۳۱	۰/۷۸	*۰/۶۰۲	۰/۸۰۳	-	-	-	-
امنیت کالبدی-زیست‌محیطی (EPS)	۰/۷۸	۰/۶۴۹	۰/۷۷	*۰/۶۵۴	*۰/۵۳۶	۰/۷۹۳	-	-	-
امنیت اقتصادی (ES)	۰/۸۱	۰/۶۶۸	۰/۷۵	*۰/۶۱۱	*۰/۶۲۴	*۰/۶۴۵	۰/۷۷۱	-	-
امنیت سیاسی (PS)	۰/۸۲	۰/۶۸۱	۰/۷۲	*۰/۵۷۲	*۰/۶۳۰	*۰/۶۴۱	*۰/۵۲۱	۰/۷۴۹	-

1- Cronbach's Alpha

2- Average Variance Extracted

3- Composite Reliabilities

مدیریت حمایت‌کننده (SM)	۰/۸۵	۰/۶۸۹	۰/۷۱	*۰/۶۰۱	*۰/۵۸۹	*۰/۶۱۹	*۰/۵۶۸	*۰/۶۱۷	۰/۷۲۴
متغیرها	CR	AVE	CA	SSK	ISS	EPS	ES	PS	SM
امنیت پایدار مریوان (SSM)	۰/۷۱	۰/۶۲۸	۰/۸۵	۰/۸۳۷	-	-	-	-	-
امنیت فردی و اجتماعی (ISS)	۰/۷۲	۰/۶۴۳	۰/۸۲	*۰/۵۹۷	۰/۸۱۵	-	-	-	-
امنیت کالبدی-زیست‌محیطی (EPS)	۰/۷۶	۰/۶۷۲	۰/۸۰	*۰/۶۵۴	*۰/۵۷۷	۰/۷۸۸	-	-	-
امنیت اقتصادی (ES)	۰/۷۹	۰/۶۸۱	۰/۷۷	*۰/۶۱۲	*۰/۶۰۹	*۰/۵۳۸	۰/۷۶۵	-	-
امنیت سیاسی (PS)	۰/۸۱	۰/۶۸۶	۰/۷۴	*۰/۶۲۹	*۰/۵۶۳	*۰/۶۳۵	*۰/۶۱۰	۰/۷۶۱	-
مدیریت حمایت‌کننده (SM)	۰/۸۴	۰/۶۹۴	۰/۷۲	*۰/۵۸۱	*۰/۶۱۷	*۰/۵۷۴	*۰/۵۹۱	*۰/۶۲۸	۰/۷۴۵

*p < 0.05.

جدول شماره ۲ مشخص شده است بیش از ۰/۶ می‌باشد. همچنین همبستگی متغیرهای تحقیق که با رنگ تیره مشخص گردیده است برای شهر کلار در بازه ۰/۷۲ تا ۰/۸۲ و برای شهر مریوان در بازه ۰/۷۴ تا ۰/۸۴ بوده که ورود عوامل را برای تبیین امنیت پایدار در شهرهای مریوان و کلار به میزان قابل ملاحظه‌ای تشریح می‌کند.

ورود عوامل تبیین‌کننده‌ی ارتباط ساختاری برای ارزیابی میزان مطلوبیت متغیرهای امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست‌محیطی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده بر تحقق امنیت پایدار در شهرهای مریوان و کلار نشان می‌دهد میزان پایایی ترکیبی (CR) و ضریب پایایی (CA) به‌دست آمده بیش از ۰/۷ و میزان میانگین واریانس استخراج‌شده (AVE) که در قطر خطی

جدول (۳): آماره‌ی ساختار عاملی تأییدی ارتباط ساختاری متغیرهای مستقل و وابسته

RMSEA		IFI		CFI		χ^2/df		df	χ^2		متغیرها
SSM	SSK	SSM	SSK	SSM	SSK	SSM	SSK		SSM	SSK	
۰/۰۱	۰/۰۳	۰/۹۲۱	۰/۹۴۷	۰/۹۳۶	۰/۹۲۸	۲/۲۸	۲/۲۲	۳۸۲	۸۶۶/۴۰	۸۴۸/۰۴	SSM/SSK
۰/۰۶	۰/۰۲	۰/۹۵۶	۰/۹۲۶	۰/۹۱۸	۰/۹۳۷	۲/۳۲	۲/۲۵		۸۸۶/۲۴	۸۵۹/۵۰	امنیت فردی و اجتماعی
۰/۰۳	۰/۰۱	۰/۹۱۱	۰/۹۱۷	۰/۹۳۹	۰/۹۴۴	۲/۳۷	۲/۲۹		۹۰۵/۳۴	۸۷۴/۷۸	امنیت کالبدی-زیست‌محیطی
۰/۰۲	۰/۰۵	۰/۹۳۶	۰/۹۲۸	۰/۹۲۵	۰/۹۰۳	۲/۳۹	۲/۳۴		۹۱۲/۹۸	۸۹۳/۸۸	امنیت اقتصادی
۰/۰۵	۰/۰۲	۰/۹۴۲	۰/۹۰۹	۰/۹۳۸	۰/۹۲۲	۲/۴۱	۲/۳۷		۹۲۰/۶۲	۹۰۵/۳۴	امنیت سیاسی
۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۹۳۰	۰/۹۱۴	۰/۹۴۳	۰/۹۵۱	۲/۴۵	۲/۴۲		۹۳۵/۹۰	۹۲۴/۴۴	مدیریت حمایت‌کننده

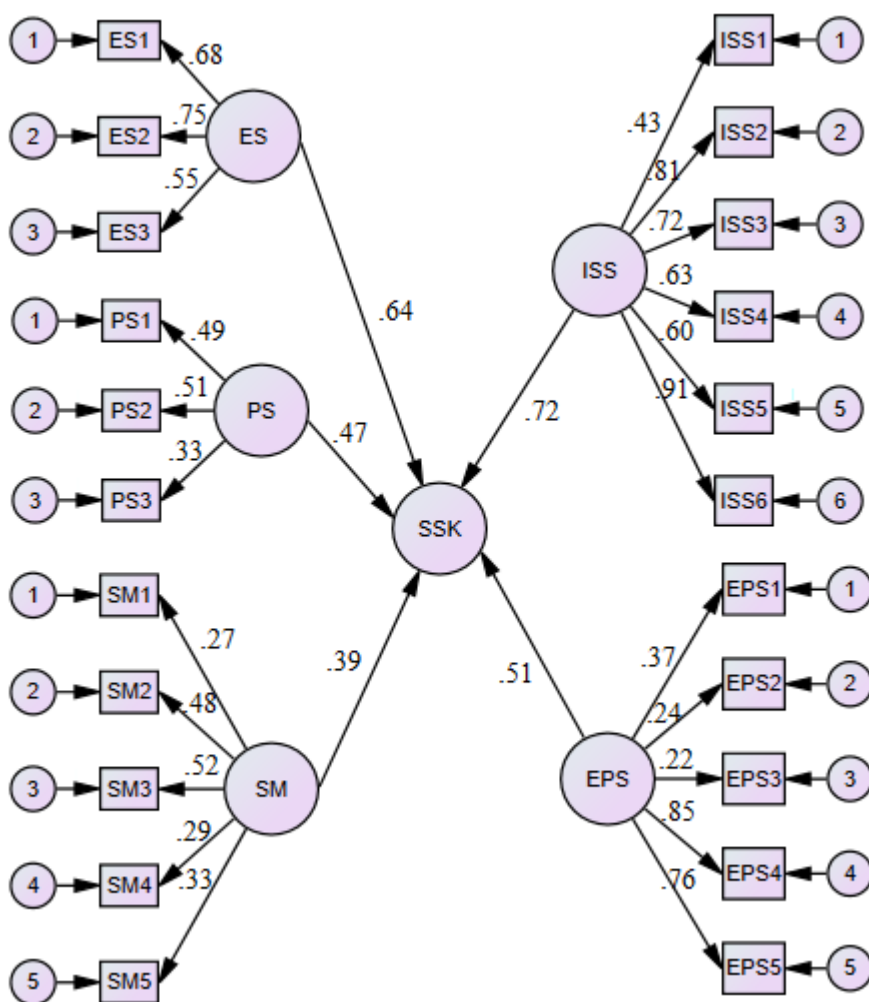
تطبیقی^۱ (CFI) و شاخص برازش افزایشی^۲ (IFI) و در نهایت ریشه‌ی میانگین مربعات تقریبی^۳

مهم‌ترین سنجه‌های شکل‌دهنده‌ی آماری در ساختار عاملی تأییدی سنجه‌ی خبی دو یا کای اسکوتر (χ^2) نسبت کای اسکوتر بر درجه آزادی، شاخص برازش

- 1- Comparative Fit Index
- 2- Incremental Fit Index
- 3- Root-Mean-Square-Error of Approximation

(RMSEA) می‌باشد. این سنجه‌ها دارای مقدار معینی بوده که تحلیل را معنادار ساخته و به تشریح ارتباط ساختاری متغیرهای به‌دست آمده می‌پردازد. به علت متورم شدن میزان کای اسکوئر در نمونه‌های تحلیلی، اکثر تحلیل‌گران از نسبت کای اسکوئر بر درجه آزادی استفاده می‌کنند که نمونه‌های دقیق تحلیل‌شده برای شناسایی ساختار را به‌دست می‌دهد. مقدار این نسبت باید ترکیب نیمی از داده‌ها را دربر گیرد. به دیگر سخن نباید کمتر از دو باشد تا بتوان به معناداری داده‌های به کار رفته اطمینان داشت. نتایج تحلیل ساختار ارتباطی متغیرهای شناسایی‌شده در این سنجه نشان از قابل قبول بودن آن دارد. شاخص‌های برازش تطبیقی و افزایشی مطابق با استانداردهای آماری تعیین‌شده هرچه به سمت ۱ میل کنند برازش از سطح نکویی بالایی برخوردار خواهد بود. نتایج این دو

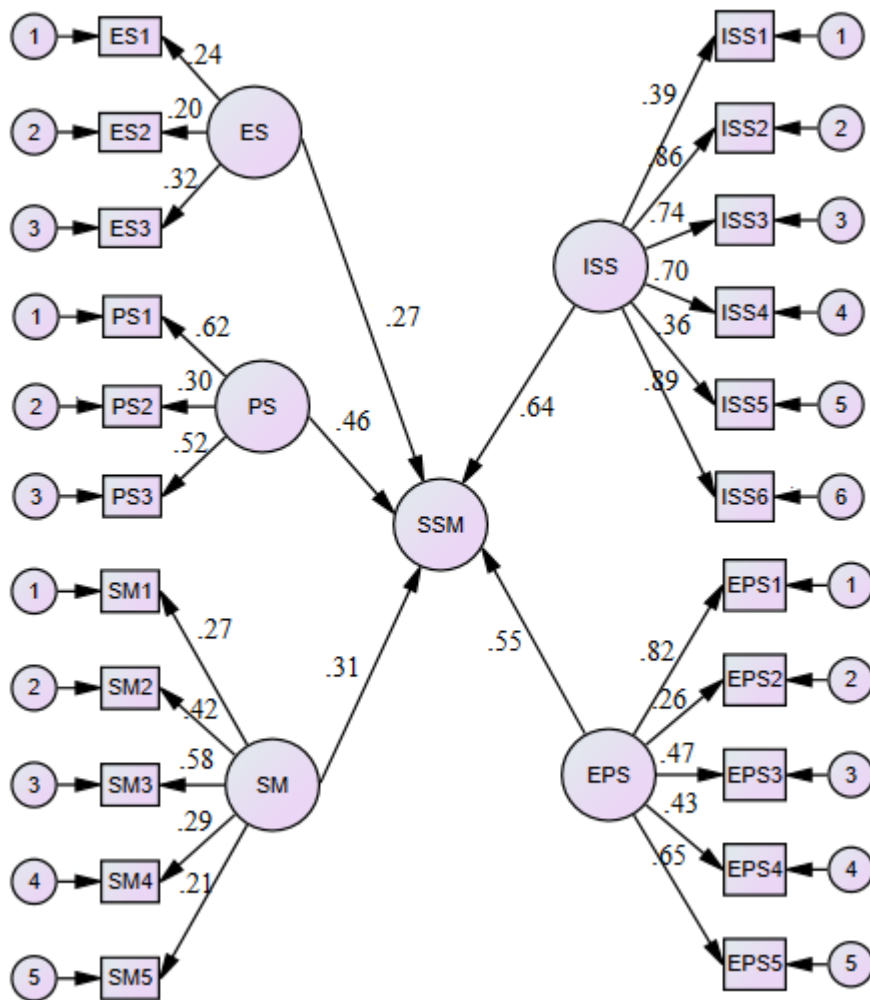
شاخص برای متغیرها و تبیین ارتباط ساختاری آن‌ها قابل قبول به‌دست آمده است. شاخص ریشه‌ی دوم میانگین مربعات خطای برآورد یا RMSEA نیز آخرین سنجه‌ی ساختارشناسی در این مرحله است که در الگوهای قابل قبول مقدار $0/08$ یا کمتر دارد. برازش الگوهایی که مقادیر بالاتر از $0/1$ دارند، ضعیف برآورد می‌شوند. همان‌طور که در جدول شماره ۳ مشاهده می‌شود، مقدار این شاخص برای الگوی اندازه‌گیری کمتر از $0/08$ است که نشان‌دهنده‌ی برازش مناسب الگوها، توسط داده‌ها است. در نهایت، با توجه به مطالب یادشده می‌توان نتیجه گرفت الگوهای اندازه‌گیری برازش خوبی دارند و به این معناست که متغیرهای آشکار به خوبی می‌توانند متغیرهای پنهان را اندازه‌گیری کنند.

شکل (۴): معماری ساختار ارتباطی عوامل تبیین کننده‌ی امنیت پایدار در شهر کلار

منازل، خیابان‌ها و فضاهای عمومی) و روشنایی مناسب معابر و کوچه‌ها و کمترین میزان تحقق‌پذیری مربوط به متغیرهای دسترسی مناسب به فضاهای باز و اسکان موقت در شرایط بحرانی، رعایت ماتریس‌های ظرفیت، مطلوبیت و سازگاری در برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهر با تأکید بر کاربری‌های حیاتی و حساس، ارائه‌ی آموزش‌های لازم جهت مقابله با انواع بحران‌ها به شهروندان و وجود بیمارستان‌های مجهز و دسترسی به آنها در حداقل زمان ممکن می‌باشد.

بر اساس نتایج به دست آمده میزان تحقق‌پذیری ابعاد امنیت پایدار در شهر کلار یعنی امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست‌محیطی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده بر اساس مدل ساختاری به ترتیب ۰/۷۲، ۰/۵۱، ۰/۶۴، ۰/۴۷ و ۰/۳۹ بوده است. همچنین در بین متغیرهای فرعی بیشترین تحقق‌پذیری در عوامل تبیین‌کننده‌ی امنیت پایدار مربوط به متغیرهای وجود امنیت تردد پیاده‌ی زنان و دختران در طی شبانه‌روز، دسترسی به مسکن ایمن و بادوام، امنیت شبانه در شهر (امنیت

شکل (۵): معماری ساختار ارتباطی عوامل تبیین کننده امنیت پایدار در شهر مریوان

همچون صوتی، هوا و آب در شهر و امنیت وسایل نقلیه‌ی پارک شده در خیابان و کمترین میزان تحقق پذیری مربوط به متغیرهای دسترسی به درآمد پایدار و مطمئن، ایجاد پایگاه‌های ارتباطی بین مردم و سازمان‌های پاسخگو جهت تسریع در کیفیت پاسخگویی به نیازهای مردم، دسترسی عادلانه به فرصت‌های شغلی متنوع در شهر و رعایت ماتریس‌های ظرفیت، مطلوبیت و سازگاری در برنامه‌ریزی کاربری اراضی شهر با تأکید بر کاربری‌های حیاتی و حساس می‌باشد.

در شهر مریوان نیز میزان تحقق پذیری ابعاد امنیت پایدار یعنی امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست محیطی، امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت کننده بر اساس مدل ساختاری به ترتیب ۰/۶۴، ۰/۵۵، ۰/۲۷، ۰/۴۶ و ۰/۳۱ بوده است. همچنین در بین متغیرهای فرعی بیشترین تحقق پذیری در عوامل تبیین کننده امنیت پایدار مربوط به متغیرهای امنیت تردد پیاده‌ی زنان و دختران در طی شبانه‌روز، امنیت شبانه در شهر (امنیت منازل، خیابان‌ها و فضاها عمومی)، عدم آلودگی زیست محیطی

پس از بررسی و تأیید الگوهای اندازه‌گیری برای آزمون معناداری فرضیه‌ها دو شاخص جزئی مقدار بحرانی و P به کار گرفته شده است. بر اساس سطح معناداری ۰/۰۵ مقدار بحرانی می‌بایست بیشتر از ۱/۹۶ باشد، مقدار پارامتر کمتر از این در الگو، با اهمیت شمرده نمی‌شود. همچنین، مقادیر کوچک‌تر از ۰/۰۵ برای مقدار P حاکی از تفاوت معنادار مقدار محاسبه‌شده برای وزن‌های رگرسیونی با مقدار صفر در سطح ۹۵ درصد اطمینان است. بر اساس نتایج مدل

مقدار بحرانی برای متغیرهای امنیت فردی و اجتماعی و امنیت کالبدی-زیست‌محیطی در شهر مریوان و متغیرهای امنیت فردی و اجتماعی، امنیت کالبدی-زیست‌محیطی و امنیت اقتصادی در شهر کلار در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار بوده و برای متغیرهای امنیت اقتصادی، امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده در شهر مریوان و متغیرهای امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده در شهر کلار معنادار نمی‌باشد.

جدول (۴): ضریب رگرسیونی و مقادیر شاخص‌های جزئی مربوط به فرضیه‌ها

قلمرو مورد بررسی	تحقق‌پذیری ابعاد امنیت پایدار	ضریب رگرسیونی	مقدار بحرانی	P	نتیجه
شهر کلار	امنیت فردی و اجتماعی	۰/۶۷۵	۳/۸۵	۰/۰۰۰	تأیید
	امنیت کالبدی-زیست‌محیطی	۰/۴۴۱	۲/۴۲	۰/۰۰۰	تأیید
	امنیت اقتصادی	۰/۵۷۹	۳/۱۵	۰/۰۰۰	تأیید
	امنیت سیاسی	۰/۴۱۲	۰/۶۹	۰/۰۸۹	رد
	مدیریت حمایت‌کننده	۰/۳۰۵	۰/۲۹	۰/۱۱۷	رد
شهر مریوان	امنیت فردی و اجتماعی	۰/۵۵۲	۳/۰۴	۰/۰۰۰	تأیید
	امنیت کالبدی-زیست‌محیطی	۰/۴۷۲	۲/۵۱	۰/۰۰۰	تأیید
	امنیت اقتصادی	۰/۲۰۴	۰/۲۱	۰/۱۷۵	رد
	امنیت سیاسی	۰/۳۹۴	۰/۵۳	۰/۲۳۸	رد
	مدیریت حمایت‌کننده	۰/۲۳۶	۰/۲۴	۰/۲۰۹	رد

بررسی شاخص‌های جزئی در دو شهر کلار و مریوان نیز به شرح زیر است:
الف) امنیت فردی و اجتماعی

امنیت فردی و اجتماعی در هر دو شهر کلار و مریوان در وضعیت مطلوبی قرار داشته و تنها اختلاف جزئی در متغیر عملکرد پلیس در برقراری نظم و امنیت و همچنین اجرای مناسب قوانین برای جلوگیری از وقوع

جرم قابل مشاهده است که برای شهر کلار مطلوب و برای شهر مریوان نامطلوب است.

ب) امنیت کالبدی-زیست محیطی

امنیت کالبدی-زیست محیطی نیز در هر دو شهر مورد مطالعه دارای وضعیت مطلوب نسبی می باشد. در این بین، متغیرهای رعایت ماتریس های ظرفیت، مطلوبیت و سازگاری در برنامه ریزی کاربری اراضی شهر با تأکید بر کاربری های حیاتی و حساس و دسترسی مناسب به فضاهای باز و اسکان موقت در شرایط بحرانی در هر دوی این شهرها نامطلوب بوده است. همچنین دسترسی به مسکن ایمن و بادوام در شهر مریوان و عدم آلودگی زیست محیطی همچون صوتی، هوا و آب در شهر کلار وضعیت نامطلوبی را نشان می دهند.

ج) امنیت اقتصادی

امنیت اقتصادی و متغیرهای آن یعنی دسترسی عادلانه به فرصت های شغلی متنوع در شهر، دسترسی به درآمد پایدار و مطمئن و حمایت ارگان های مسئول از اقشار کم درآمد در شهر کلار مطلوب و در شهر مریوان نامطلوب بوده اند. این امر ناشی از پایداری شاخص های اقتصادی در شهر کلار و کشور عراق و عدم ثبات و پایداری اقتصادی در کشور ایران و شهر مریوان به ویژه به علت تحریم های گسترده و تورم قیمت ها در چند سال اخیر بوده است.

د) امنیت سیاسی

از منظر متغیرهای امنیت سیاسی هر دو شهر در وضعیت نسبی نامطلوبی قرار داشته اند. در شهر مریوان وجود تهدیدات نظامی و در شهر کلار تردد مهاجرین

غیرقانونین، گروه های معاند و قاچاقچیان از عوامل نامطلوب بودن این شهر در بعد امنیت سیاسی محسوب می گردند.

و) مدیریت حمایت کننده

هر دو شهر مورد مطالعه در ابعاد ارائه ی آموزش های لازم جهت مقابله با انواع بحران ها به شهروندان، بهره مندی از سیستم های پشتیبان تصمیم گیری و هدایت کننده برای ارائه ی راهبردهای آمادگی و مواجهه در برابر بحران، وجود بیمارستان های مجهز و دسترسی به آنها در حداقل زمان ممکن و ایجاد پایگاه های ارتباطی بین مردم و سازمان های پاسخگو جهت تسریع در کیفیت پاسخگویی به نیازهای مردم در وضعیت نامطلوب و تنها در بعد ارتباطات میان سازمانی به منظور مشارکت حداکثری سازمان های مرتبط در فاز پیشگیری از آثار و نتایج بحران ها در وضعیت مطلوب نسبی قرار داشته اند.

نتیجه گیری:

امنیت پایدار ناظر بر درک جامعی است که بر پایه ی آن، به همه ی عوامل مؤثر سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی در کنار یکدیگر و در تعامل با هم توجه می شود. همچنین امنیت پایدار مبتنی بر تحقق جامعه ای امن، باثبات، توسعه یافته و الهام بخش است. در عصر حاضر، سیاست گذاری برای ایجاد امنیت پایدار در جوامع شهری، به ویژه مناطقی همچون مرزهای هر حکومت و دولتی به دغدغه ی اصلی مدیران و مسئولان آن مملکت و شهرهای مرزی تبدیل گردیده است. بدین منظور در وهله ی اول نیاز به بررسی وضعیت موجود مؤلفه های امنیت در این

مناطق احساس می‌گردد. با توجه به اهمیت تحقق شاخص‌های امنیت پایدار در شهرها و به‌ویژه شهرهای مرزی، هدف از پژوهش حاضر بررسی مؤلفه‌های امنیت پایدار در شهرهای مریان ایران و کلار اقلیم کردستان عراق بوده است. نتایج پژوهش بیان‌گر این موضوع می‌باشد که در ابعاد امنیت فردی و اجتماعی و امنیت کالبدی-زیست‌محیطی هر دو شهر در وضعیت مطلوب و در ابعاد امنیت سیاسی و مدیریت حمایت‌کننده هر دو شهر در وضعیت نامطلوبی قرار داشته‌اند. همچنین در بعد امنیت اقتصادی شهر کلار در وضعیت مطلوب‌تری نسبت به شهر مریان بوده است. علت این امر گذر از دوره‌ی بحران در شهر کلار و دستیابی به ثبات در معیارهای اقتصادی بوده، درحالی که تحریم‌های گسترده و افزایش تورم طی سالیان گذشته شهر مریان را از دستیابی به اقتصاد پایدار محروم ساخته است. به‌طور کلی می‌توان عنوان کرد که در کشورهای ایران و عراق مسائل سیاسی و مبحث دفاع از حاکمیت موجب گردیده که مرزها به‌صورت مستمر ناامنی‌های گسترده را شاهد باشند. همچنین دسترسی آسان گروه‌های تروریستی به این مناطق، وقوع انواع نزاع‌ها و ناامنی‌ها را در مناطق مرزی موجب شده است. با توجه به مسائل و معضلات گسترده‌ی این مناطق، عدم سرمایه‌گذاری‌های اقتصادی مناسب را در مناطق مرزی شاهد هستیم و ناپایداری سکونت و ناامنی اقتصادی نیز موجب عدم توسعه‌یافتگی این مناطق از سوی دیگر گردیده است. همچنین نتایج پژوهش حاضر تأییدی بر نتایج پژوهش‌های موسوی و همکاران (۱۳۹۶)، در تأثیر

مؤلفه‌های چندبعدی امنیت اقتصادی، امنیت اجتماعی-فرهنگی و سیاسی بر تحقق امنیت پایدار مناطق مرزی، حمیدی و همکاران (۱۳۹۸)، در راستای تأثیر «فقر و محرومیت» و «مدیریت نامطلوب» بر ناامنی مرزها، یو و همکاران (۲۰۱۸) و ساچ-پینسلی (۲۰۱۹) برنامه‌ریزی استراتژیک در ابعاد مختلف در راستای تحقق امنیت پایدار مرزها است.

با توجه به وضعیت موجود شهرهای مورد مطالعه پیشنهادهای زیر در راستای ارتقاء شاخص‌های امنیت پایدار ارائه می‌گردد.

الف) امنیت اقتصادی

در بعد اقتصادی به‌ویژه در شهر مریان نیاز است که از کسب و کارهای متنوع و خلاق بهره گرفته شود. شهر مریان دارای جاذبه‌های مختلف گردشگری بوده و با بهره‌مندی از این پتانسیل‌ها و سرمایه‌گذاری مناسب می‌توان مقدمات توسعه‌ی اقتصادی را فراهم آورد. همچنین تسهیلات متناسب با اقشار کم‌درآمد در برنامه‌های توسعه‌ی شهر گنجانده شود تا با افزایش زیست‌پذیری و امنیت اقتصادی از مهاجرت افراد به سایر نقاط کشور جلوگیری به‌عمل آید. در بلندمدت می‌توان با ایجاد مناطق آزاد تجاری در این مناطق علاوه بر توسعه‌ی اقتصادی به ماندگاری جمعیت و افزایش آن نائل آمد.

ب) امنیت کالبدی و زیست‌محیطی

در این بعد شاهد وضعیت باثباتی هستیم، با این حال بایستی با ایمن‌سازی ساختمان‌ها و ممانعت از تخریب محیط‌زیست (اراضی کشاورزی و باغ‌ها) و چشم‌اندازهای طبیعی، حس آرامش روحی و روانی

شهروندان افزایش یابد. جمعیت پایین این شهرها به بکر و زیبایی طبیعت لطامت جدی‌ای وارد نکرده و می‌توان با سرمایه‌گذاری بر روی این محیط‌زیست طبیعی، امنیت پایدار در ابعاد مختلف به‌ویژه اقتصادی را فراهم آورد.

ج) امنیت سیاسی

مهمترین بعد امنیت سیاسی ابتدا همبستگی ملی بین مرزها و مناطق مرکزی است که در این موضوع ارائه‌ی الگوها و رویکردهای برنامه‌ریزی و مدیریت آمایش سرزمین و آمایش مناطق مرزی قابل طرح است. به‌طور کلی توسعه و امنیت به‌عنوان ستون‌های آمایش مناطق مرزی به‌حساب می‌آیند. همچنین تأثیرات این دو بر یکدیگر در کل فرایند توسعه و برنامه‌ی آمایش سرزمین به‌عنوان ستون فقرات آمایش مناطق مرزی برشمرده می‌شود. بنابراین نیاز است تا در برنامه‌های توسعه به این مناطق که نقاط استراتژیک و حیاتی هر کشوری محسوب می‌گردند توجه شده و منافع و ارزش‌های مناسب در این مناطق توزیع و از عدم تعادل‌های بین مرزها و مناطق مرکزی کاسته شود. از طرفی در این بعد نیاز است، نهادهای سیاسی و امنیتی جهت ایجاد یک جو صمیمانه در بین شهروندان جهت جلوگیری از آشوب‌ها، اغتشاشات و جدال‌های مذهبی و افزایش همبستگی بین شهروندان اقدامات مناسب را مبذول نمایند. همچنین نیاز است که با ایجاد تمهیدات امنیتی و قوانین مناسب از شکل‌گیری قاچاق کالا جلوگیری به‌عمل آید و با ایجاد تجارت قانونی مقدمات روابط سیاسی متعادل و مناسب فراهم شود.

د) امنیت اجتماعی و فردی

در این بعد وضعیت نسبتاً پایداری در شهرهای مورد مطالعه حاکم می‌باشد، با این حال ضروری است که با اقدامات اجرایی به‌منظور عدم قشربندی اجتماعی در راستای بهره‌مندی از منابع و امکانات عملی گردد. همچنین با توسعه‌ی برنامه‌های اجتماعی-فرهنگی به‌منظور افزایش حس تعلق به مکان و بهره‌مندی از حیات شبانه و تقویت فضاهای شهری از منظر نظارت طبیعی و غیرطبیعی پایداری در این بعد فراهم گردد.

و) مدیریت حمایت‌کننده

مدیریت شهرها در کشورهای درحال توسعه از رویکرد تکنوکراسی تبعیت می‌کنند. در این راستا تغییر رویه‌های مدیریتی به مشارکتی و حکمروایی و بهره‌مندی از مشارکت تمامی ذی‌نفعان در راستای تحقق توسعه و امنیت پایدار ضروری می‌باشد. همچنین در راستای تحقق امنیت پایدار بایستی افزایش آگاهی شهروندان از طریق ارائه‌ی آموزش‌های لازم جهت مقابله با انواع بحران‌ها و بهره‌مندی از تکنولوژی و سیستم‌های پشتیبان تصمیم‌گیری و هدایت‌کننده برای ارائه‌ی راهبردهای آمادگی و مواجهه در برابر بحران مورد توجه ارگان‌های اداره‌کننده‌ی شهرها قرار گیرد.

منابع

ثنائی‌پور، هادی؛ زیودار، مهدی. (۱۴۰۰). راهبردهای تأمین امنیت ملی پایدار در مناطق مرزی کشور با رویکرد سیاست‌های کلی. سیاست‌های راهبردی و کلان، دوره‌ی ۹، شماره ۳۶، صص ۶۸۴-۶۵۸.

Darkwah, R. M., Cobbinah, P. B., & Anokye, P. A. (2018). Contextualising urban resilience in Ghana: Local perspectives and experiences. *Geoforum*, 94, 12-23.

Isa, A. S., Dodo, Y. A., Ojobo, H., & Alkali, I. A. (2016). Deployment of smart technologies for improving energy efficiency in office buildings in Nigeria. *Life*, 3(1), 3808-3811.

Ma, J., Dong, G., Chen, Y., & Zhang, W. (2018). Does satisfactory neighbourhood environment lead to a satisfying life? An investigation of the association between neighbourhood environment and life satisfaction in Beijing. *Cities* 74, 229–239.

OECD. (2013). *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-Being*. OECD Better Life Initiative, Washington, DC.

Okulicz-Kozaryn, A., & Valente, R.R. (2019). Livability and subjective well-being across European cities. *Appl. Res. Qual. Life*, 14 (1), 197–220.

Peach, J. T., & Adkisson, R. V. (2000). NAFTA and Economic Activate along the U.S Mexico Border. *Journal of Economic*, 2, 46-53.

Sedra, M. (2016). Security sector reform in conflict-affected countries: The evolution of a model. *Routledge*.

Shamsuddin, S. (2020). Resilience resistance: The challenges and implications of urban resilience implementation. *Cities*, 103, 1-8.

Solarte, M. L. S., & Solarte, C. M. S. (2020). Entrepreneurship in the Colombia-Ecuador Border Integration Zone in the Post-Conflict Setting. *Journal of Environmental Treatment Techniques*, 3, 1182-1190.

Such-Pinsly, D. (2019). Measuring security in the built environment: Evaluating urban vulnerability in a human-scale urban form. *Landscape and Urban Planning*, 191, 1-12.

Van den Berg, L. (2007). *The Safe city: safety and urban development in European cities*. Ashgate Publishing Company.

Vogel, M. (2004). *The Role of Frontiers and Border Zones in Interpolate Relations*. Paper Presented at the Abbuat Meeting for The Society for American Archarobyy, Montreal.

حمیدی، اکبر؛ اصانلو، علی؛ امینی، داوود. (۱۳۹۸). برنامه‌ریزی راهبردی امنیت پایدار در منطقه‌ی مرزی رود ارس. پژوهشنامه‌ی مطالعات مرزی، دوره‌ی ۷، شماره ۲، صص ۲۴-۱.

زادولی خواجه، شاهرخ. (۱۳۹۷). تبیین فضایی امنیت در محیط‌های شهری بر مبنای پارامترهای کالبدی و محیطی (مطالعه موردی: شهر اردبیل). اردبیل: فرماندهی انتظامی استان اردبیل، دفتر تحقیقات کاربردی.

زرقانی، سید هادی؛ بخشی، فاطمه. (۱۳۹۵). اصول و ملاحظات استقرار امنیت پایدار در مناطق مرزی جنوب شرقی ایران. نهمین کنگره انجمن ژئوپلیتیک ایران. دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان.

صالح حسین، سرباز. (۱۳۹۹). ارزیابی تغییرات زیست‌محیطی فضای سبز شهر کلار کردستان عراق با استفاده از سنجش از دور و GIS. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری/گرایش محیط‌زیست شهری. دانشگاه تبریز، استاد راهنما: حسن محمودزاده.

عباس‌زاده فتح‌آبادی، مهدی؛ سبزی، روح‌الله. (۱۳۹۴). الگوی فازی-سیستمی هوشمندسازی قدرت و تحقق امنیت پایدار در مکتب امنیتی جمهوری اسلامی ایران. فصلنامه‌ی سیاست، دوره‌ی ۴۵، شماره ۳، صص ۷۵۸-۷۴۱.

لطفی، صدیقه؛ بردی آنامرادزاد، رحیم؛ ساسانی‌پور، محمد. (۱۳۹۳). بررسی احساس امنیت در فضاهای عمومی (مطالعه موردی کلان‌شهر شیراز). پژوهش و برنامه‌ریزی شهری، دوره‌ی ۵، شماره ۱۹، صص ۵۹-۳۶.

موسوی، میرنجف؛ سادات کهکی، فاطمه؛ اسماعیلی‌پور، الهقلی. (۱۳۹۶). اولویت‌بندی شاخص‌ها و مؤلفه‌های امنیت پایدار در مناطق مرزی استان خراسان رضوی. فصلنامه‌ی علوم و فنون مرزی، دوره‌ی ۶، شماره ۲۲، صص ۹۳-۵۷.

Bigo, D. (2002). Security and Immigration: Towered a Critique of The Govern mentality of Unease. *Alternatives*, 27(1), 50-61.

Cloutier, S., & Pfeiffer, D. (2015). Sustainability through happiness: a framework for sustainable development. *Sustain. Dev.* 23 (5), 317–327.

You, Z., Yang, H., & Fu, M. (2018). Settlement intention characteristics and determinants in floating populations in Chinese border cities. *Sustainable Cities and Society*, 39, 476-486.

Weisburd, D., Telep, C. W., Braga, A. A., Cave, B., Bowers, K., Eck, J. E., & et al. (2016). *Place matters*. Cambridge University Press.

A comparative study of the components of sustainable urban security in the border areas (case study Marivan city of Iran and Kalar city of Kurdistan Region of Iraq)

Abstract

The existence of security in urban environments is considered one of the basic requirements of the quality of life. Nowadays, due to the extent of urbanization and the prevalence of insecurity in cities, it is necessary to study the issue of security in different dimensions and provide solutions to improve it in cities, especially border areas. Therefore, one of the main concerns of governments, especially in developing countries, is to provide security in border areas. In this regard, the current research was written with the aim of identifying the status of the components of sustainable urban security with an emphasis on the border cities of Marivan, Iran, and Kalar, Kurdistan Region, Iraq. The research method in the current study is quantitative-qualitative with an applied-developmental nature, and field-questionnaire (survey) method was used to collect information. In line with the analysis of research data, according to the descriptive-analytical approach, structural equation modeling has been used in Amos software. The statistical population of the research also includes the citizens of Marivan and Klar cities, based on Cochran's formula, 383 people have been determined as the sample size for each of the cities. The findings of the research show that the degree of realization of the dimensions of sustainable security, i.e. personal and social security, physical-environmental security, economic security, political security and supportive management based on the structural model in Kalar city is 0.72, 0.51, 0.64, 0.47 and 0.39 respectively, and in Marivan city is 0.64, 0.55, 0.27, 0.46 and 0.31 respectively. The results also indicate that the dimensions of economic security, political security and supportive management in Marivan city and the dimensions of political security and supportive management in Kalar city have an unfavorable situation. Therefore, the only difference between these two cities is the unfavorable state of economic security components in Marivan city and their favorable state in Kalar city.

Keywords: Security, Sustainable security, Border areas, Marivan city, Kalar city.